

ПРЕЗИДІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

25.02.2009

м.Київ

№ 43

Спільне і відмінне у соціально-політичному розвитку регіонів України: динаміка та фактори змін

Заслухавши та обговоривши доповідь завідувача відділу Інституту соціології НАН України доктора соціологічних наук О.І.Вишняка «Спільне і відмінне у соціально-політичному розвитку регіонів України: динаміка та фактори змін», Президія НАН України відзначає вагоме теоретичне і прикладне значення досліджень проблем політичної типології регіонів України та факторів, що їх спричиняють. Вивчення політичних типів регіонів України на матеріалах багаторічних соціологічних досліджень та аналіз соціокультурних факторів, що зумовлюють політичну диференціацію регіонів країни, суттєво збагачують розуміння соціально-політичних процесів в Україні.

Аналіз результатів президентських та парламентських виборів в Україні в 1994–2007 роках за допомогою методів математичної статистики дає можливість виявити усталені типи політичних регіонів України, соціально-економічні, соціально-структурні, соціально-політичні, геополітичні та мовно-культурні фактори, що зумовлюють цю типологію.

Щорічні моніторингові національні дослідження Інституту соціології НАН України за великим обсягом показників дали можливість отримати необхідну емпіричну інформацію для аналізу динаміки політичної диференціації регіонів України та факторів, що їх зумовлюють.

Результати цього аналізу дають підстави стверджувати, що попри принципові відмінності в історичній долі та соціально-економічному розвитку політичних регіонів України не виявлено серйозних розбіжностей в соціально-економічних, соціально-структурних та загальнополітичних орієнтаціях громадян цих регіонів. А це свідчить, що соціально-економічні, соціально-структурні та загальнополітичні орієнтації громадян слугують політичній інтеграції, а не диференціації регіонів України.

Зважаючи на політичну диференціацію, регіони України потребують поглибленого історичного, політологічного, соціологічного, соціально-психологічного аналізу та пошуку національного компромісу в питаннях геополітичного вибору та розв'язання мовно-культурних проблем.

Результати досліджень політичної типологізації регіонів України, її динаміки та факторів, що їх зумовлюють, викладені у численних статтях в наукових журналах та серії «Українське суспільство. Моніторинг соціальних змін», монографії «Соціокультурна динаміка політичних регіонів України. Соціологічний моніторинг: 1994–2006» (О.І.Вишняк) та роботах І.Е.Бекешкіної, Є.І.Головахи, О.Г.Стегнія, Н.В.Паніної, М.О.Шульги. Аналітичні матеріали за результатами досліджень направлялися до Верховної Ради України, Секретаріату Президента України, Кабінету Міністрів України та інших центральних органів державної влади України.

Разом з тим потребують розширення обсяги вибірок щорічних моніторингових досліджень Інституту соціології НАН України для забезпечення репрезентативності інформації не тільки по країні в цілому, але і по окремих регіонах, та достовірності соціологічних показників геополітичних та мовно-культурних орієнтацій громадян в моніторингових дослідженнях з метою більш точного аналізу механізмів та факторів міжрегіональної політичної диференціації і обґрунтування наукових програм пошуку національного компромісу між політичними регіонами в сферах геополітичного вибору та державної мовної політики в Україні.

Подальший розвиток досліджень процесів політичної диференціації регіонів України та ефективності державної регіональної політики вимагає більш тісної координації зусиль установ Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України, здійснення міждисциплінарних соціокультурних розробок, співпраці науковців академічних та регіональних університетських установ.

Президія НАН України постановляє:

1. Доповідь доктора соціологічних наук О.І.Вишняка взяти до відома.

Схвалити роботу Інституту соціології НАН України щодо моніторингового вивчення соціально-політичних процесів у регіонах України та типологізації політичних регіонів України.

2. Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України (академік НАН України В.М.Литвин), відділенням економіки (академік НАН України В.М.Геєць), історії, філософії та права (академік НАН України О.С.Онищенко), літератури, мови та мистецтвознавства НАН України (академік НАН України В.Г.Скляренко):

2.1. При формуванні планів науково-дослідних робіт на 2009 р. та наступні роки передбачити істотне розширення соціологічних, соціально-психологічних, політологічних, історичних, соціокультурних

досліджень політичної диференціації регіонів України, мовної ситуації в регіонах України, геополітичних орієнтацій громадян та інших факторів політичної диференціації регіонів.

2.2. У II півріччі 2009 р. провести на базі Інституту соціології НАН України міждисциплінарний науковий симпозіум «Нові підходи до дослідження процесів політичної диференціації та інтеграції регіонів України».

2.3. Протягом I-II кв. 2009 р. підготувати для подання до Секретаріату Президента України, Кабінету Міністрів України, профільних комітетів Верховної Ради України, міністерств і відомств обґрунтовані пропозиції щодо:

- організації щорічних моніторингових досліджень і підготовки національної доповіді «Мовна ситуація в Україні, задоволення потреб громадян на освіту, інформацію і розвиток рідної мови» та пропозицій щодо вдосконалення державної мовної політики;

- співробітництва у підвищенні кваліфікації кадрів державного управління та місцевого самоврядування з метою врахування політичних особливостей регіонів в державній, регіональній та монокультурній політиці;

- створення загальнонаціонального банку даних регіональних соціологічних досліджень.

3. Інституту соціології НАН України (академік НАН України В.М.Ворона):

3.1. З метою аналізу та узагальнення результатів численних соціологічних досліджень сучасного стану та динаміки мовної ситуації в Україні у I кв. 2009 р. видати колективну монографію «Мовна ситуація та статус мов в Україні: динаміка, проблеми, перспективи».

3.2. На основі багаторічного моніторингового дослідження Інституту соціології НАН України підготувати і у II кв. 2009 р. видати соціологічний збірник матеріалів «Соціологічний моніторинг 1994–2008. Регіони України».

4. Інституту українознавства ім.І.Крип'якевича НАН України (академік НАН України Я.Д.Ісаєвич) за результатами виконання наукового проекту «Подолання історичних стереотипів в міжнаціональних стосунках в процесі трансформації українського суспільства» у I кв. 2009 р. підготувати та видати збірник наукових праць.

5. Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім.І.Ф.Кураса НАН України (академік НАН України Ю.А.Левенець):

5.1. У I кв. 2009 р. завершити підготовку і видати монографії «Мовні процеси в Україні та шляхи неконфліктного розв'язання мовних проблем» (за ред. О.М.Майбороди), «Державна етнонаціональна політика: версії стратегічних пріоритетів» (В.О.Котигоренко), «Регіональна ідентичність: український контекст» (Л.П.Нагорна).

5.2. У ІV кв. 2009 р. провести V Курасівські читання, присвячені проблемам політичної регіоналізації.

5.3. Протягом 2009-2010 рр. підготувати та видати колективну монографію «Етнополітичні процеси в сучасній Україні: регіональні особливості» (за ред. М.І.Панчука).

6. Інституту філософії ім.Г.С.Сковороди НАН України (академік НАН України М.В.Попович) у ІІІ-ІV кв. 2009 р. підготувати та видати монографії «Соціальні практики в глобальному вимірі» (за ред. Б.В.Попова) та «Національна ідентичність: філософський аналіз» (за ред. Є.К.Бистрицького).

7. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на Секцію суспільних і гуманітарних наук НАН України та Науково-організаційній відділ Президії НАН України.

Президент Національної академії наук
України
академік НАН України

Б.Є.Патон

Перший віце-президент –
головний учений секретар Національної
академії наук України
академік НАН України

А.П.Шпак